

המאסף

לשנת

התקמדר

כולל שירים ומכתבים

אשר נאספו ונקבצו יחד על ידי אנשי

חברת דורשי לשון עבר

בקעניגסבערג.

קעניגסבערג שנת תק"מ"ד

נדפס בבית המדפיס דניאל קריסטאף קאנטר
בדפוסו ובאותיות המכרה

להיורר •

כִּי נִעְלְמוּ מִמֶּנּוּ רַבִּים מִשְׁמֹת הַחֹתָמִים עַל מַכְתָּבוֹ עַד
הַנֶּה, גַּם רַבִּים מֵהֶם אֲשֶׁר נִדְּעוּ שְׁמוֹתֵם לָכֵן וְלֹא חֲתָמוּ,
לָכֵן הַשְׁמִטְנוּ לָנוּ הַחֹתָמִים עַדִּי יִדְּעוּ לָכֵן, וְלֹא נִשְׁלַחְנוּ
עִם הַמֶּלֶךְ לְתַקּוּפָה הַרְאֻשׁוֹנָה נִשְׁכַּח הַבִּיאָה •

חברת דורשי לשון עבר •

את המלך

קִיץ בִּלְאֵל הַשָּׁמַיִם

מִכְתָּבוֹ לְבִלְתִּי הָרִי
מִרְעִים יָדָא הַר
בִּלְאֵל מִסֵּד קִיץ
לוֹ, עַל שְׁמֵי
וּשְׁמֵי וְנִלְסָם בְּחֹרֶם
שְׁמוֹ בִּלְיָנוֹ
בִּלְאֵל הַתִּהְלֵךְ
לְקִרְיָתָם וַיְכִי

גַּם עַן קִטָּן
לְמַדִּי לֵךְ
בְּעִינֵינוּ מִלֵּל הַלֵּל
עָלֵינוּ, כִּי קִטָּן

שְׁמוֹ אֵלֵינוּ
הַלֵּל
אֵלֵינוּ

ה מ א ס ף

לחדש תשרי תקמ"ד

א

שירים

את המשל הזה עלי נשאתי, שמעוני רעים ! *

קיץ בלאת השמש בגבורתו, ויך בחומו אנשים, צפור
השמים לא נתן קול ותיכו יער רבאו איש על מקומו,
שבתו לבלתי טרוף טרף ותהי דממה עלי השדה. אנכי ואחוזת
מרעים יחד התהלכנו בשדה, דומיה מכביד לנו, וכביד והנה
באר מיט חיים מוכע לפנינו, עזים רעננים שתולים ממשל
לו, על שבתיו ופריחתו; אז אמרתי כה תזאכנו מרגוע נבלות
מועט ונאלס נחמה. עפאיהם אמונים איש אל רעהו, גבול
שנוי כל יעבורון ויקי השמש אלינו, אך רוח קדים כעים
בלאט התהלך בין דליותיהם מריח דודאי השדה הוליד
לקראתנו ויבי נחת.

גם עץ קטן עמדנו באבו ראינו שמה, עכפיו עוד לא נמחו
למדי לחקות בהם עוף השמים, וכנמך דשא היה
בעינינו מול האלונים הגבוהים אשר עמדו מנגד לו, ובהי משחקים
עליו, כי קטן הוא, וכמקום גדולים איך יתיצב כבוה כמוהו.
פתאום א (21)

* שלוח אלינו מאחד מאנשי חברת דודאי לשון עבר עם הציור השני הנקרא
מה אנו ומה חיינו, ולהיותו ראשית מלאכת מחברו ודבריו ערוכים
אלינו הנגמרו בראש המקטב.

פּרָאָם כְּקוֹל מִדְּבַר עֲמוֹנוֹ, שְׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ הָעָן, מִשְׁתָּאִים
עֲמַדְנוּ לְקוֹל הַקּוֹרָא וְהַקּוֹל הִיךְ הַלֵּךְ וְחֹזֵק עַד
בֹּאוּ אֵלַי וְיִאמָר יְיָ אֵת קוֹלְכֶם שְׁמַעְתִּי, גַּם הַתְּרוּכֹס עָלַי
עָלָה בְּאִזְנוֹי, כִּי בִזְתָּם אוֹתִי וְאֵלַי לְמַחֵק לָכֵס • אֵל כֹּחַ
כִּי אִדָּם! הִרְפוּנִי! יָדַעְתִּי זֹאת יָדַעְתִּי כִּי קָטָן אֲנִי
הִכִּי זְעִיר לַיָּמִים אֲנִי, הֵן כָּל זֹאת בְּחַרְתִּי בַחֲבֵרֶת גְּדוּלֹת
וְרִמּוֹס, לְמַעַן יִכְנוּ הַעוֹבְרִים פֶּה, כִּי גַם כְּמוֹנִי הָיוּ מִקֹּדֶם,
וְלַיָּמִים עוֹד שׁוֹכֵן כֹּחַ וְכוֹחוֹ אֵלַי • אִזְ תִּרְאוּנִי, אֲוִלִי גַם בְּלִי
תַּקְנוּדוֹן שִׁכְתִּי •

אֲחִי וְהָעִי דוֹדְשִׁי לְשׁוֹן עֶבֶר?
אִם מוֹל פְּתִיכֶם יִתְיַצֵּב בְּגִבֹּר
עֲלֶם עֶרֶל שְׁפָתַיִם גֵּעַר בְּמוֹנִי,
אֵל גָּא תִקְצוּפוּ, תִּשְׁפָּטוּ בְּזַעַם!
לֹא מִדְּרוֹל לְבָבִי דָּבָר עָשִׂיתִי הַפֶּעַם •
יָדַעְתִּי וְאֵת יָדַעְתִּי כִּי בְשִׁלְחָה לְשׁוֹנִי •

אֲכִן חֲבֵרֶת מְשִׁילִים הָעֵת רָאִיתִי •
מִחֵק חֲבֵרְתָּם גַּם שָׁעוּס אוֹתִי •
אִם גַּם אֲשֶׁרָה בְּדַבָּר הַמָּה יִלְמְדוּנִי •
הֵן עָתָה קִטְנֵנִתִּי לְהַדְמוֹת אֲלֵיכֶם •
אוֹלֵי בְּרִבּוֹת הַיָּמִים הִיא אֲהִיָּה בְּמוֹכֶם •
לִבִּי גַם הַפֶּעַם אֲחִי! אֵל גָּא תְּבֹזְנוּ •

דְּבַר זְעִיר לַחֲבֵרֶת דוֹדְשִׁי לְשׁוֹן עֶבֶר •

מה אנו ומה חיינו

א

אֲבוֹהָ יָקָר חֵלֶד , כָּל שְׁעִשׂוּעֵי תֵּבֵל ,
יְהִי מוֹל עֵינַי כְּאַפָּס וּבְקֶצֶן ,
הֵן כָּל מַחֲמֹדֶיהָ אֵד רִיק וְתֵבֵל ,
לְרֹאוֹת בְּחֻמָּה לֹא תִשָּׁבַע עֵינַי ;
וּבַעֲבוּרָם נִבְלָה בְּרַע יָמֵינוּ ? —
מָה אָנוּ וּמָה חַיֵּינוּ !

ב

בְּקֶצֶן כִּדְל לְמֹנֹת נוֹעָדֶי ,
אֵד זֶה יִרְעַד בְּחַיֵּי פֶן יִשְׁנֶה ,
זֶה יִחַפְּצֵנוּ בַּעֲמָלוֹ וְלֹא יִמְצָאֵנוּ ,
הֵן שְׁנִיָּהֵם גַּם יַחַד לְעֵמֶל נוֹלָדוּ ,
רְאוּ מִתִּי תֵּבֵל . הֵן אֱלֹה דִרְבָּנֵנוּ ;
מָה אָנוּ . וּמָה חַיֵּינוּ !

ג

לְשׂוֹא יִצְלִיחַ הַגִּבּוֹר , יָרִים הַשֶּׁבֶט
יִדְוֹן בְּכָל נִשְׁקוֹ מִחֵיל אֶל חֵיל
כִּי פֹה יִתְרוֹן לְרֹשׁ , מָה יוֹעִיל לְעֶבֶד
כִּי יִמְלֹךְ עָדֵי הַנֶּע בְּחַיֵּיוֹן הַלֵּיל ?
הֵן פֹּה עָלֵי תֵּבֵל בְּתֵלוֹם מַלְכוּתֵינוּ
מָה אָנוּ וּמָה חַיֵּינוּ !

מלבי

א 2

מלכי אֶרֶץ בְּנֵי עֹזִים יִבְנוּ מִירוֹתֵיהֶם,
 לְרִיק יִיגְעוּ, בּוֹנֵיהֶם לִשְׂוֹא עֲמֻלוֹ,
 עַד יִוָּאֲלוּ שֶׁבֶת בָּם לִקְבֹּר יוֹבְלוּ,
 יַנְחוּ עַל עֶפֶר, רִמָּה תִּבְסֶסָה עֲלֵיהֶם,
 הֵן זֹאת אֲשֶׁר נִשְׁאָר לָנוּ מִכָּל עֲמֻלֵנוּ;
 מָה אָנוּ וּמָה תִּינֵנוּ!

אֶבֶן יִבְלוּ בְּרַע יִמֵּיהֶם אֱלֹהִים,
 יִרְדְּפוּ הַמְנוּחָה, אֵךְ הִיא בּוֹרַחַת,
 אֲמֹנִים חֲבֵמָה יִבְקֹשׁ, נִחֲסָה בְּצִלָּהּ
 תִּמָּצֵא לְמִבְקֶשֶׁיהָ אֵךְ הִיא הֶאֱחֵת,
 בְּעֵבֶרָה נִבְלָה עָלֶי תָּבֵל יִמֵּינוּ;
 לְדַעַת מָה אָנוּ וּמָה תִּינֵנוּ.

מחבר ה"ל

משל נעתק מלשון אשכנז *

שָׂרִי אֲנָשִׁים הָיוּ בְּאוֹפִיר חֲכָמִים וּמוֹרִים,
 וְאוֹלָם לִשְׁמֹשׁ הָיוּ מִזְבָּחִים וּמִקְדָּשִׁים,
 שִׁוִּים בִּירְאָתָם וְשִׁמְעָם בְּאֶרֶץ נִעְרָב,
 אֵךְ חֲקִרִי לָבָם כִּרְחוֹק מִזֶּרֶחַ מִמַּעְרָב.

חאחד

*) G. Hamlers Fabellese 2 B. XV. Erst.

האָדער לאַ סך מלחמות פֿאַן אַלעו ,
 תמיד רָאָה באַשו על כל סביבותיו ,
 עניו מאַן הפּונות הורירו דמעות ,
 ולא קָש מלחבֿיש בו ער פֿי קשבו מראות .

השני קשב אין בכח אָנוש לתור אַחרי
 בראו ,
 ולא יאָתה לוֹ לראות לפֿניו
 מצאתו ועד באו ,
 גם לחכירו מבח פֿלאי מעשיו , הוא חסא
 ופֿשע ,
 אין לאַל ידיו , לפֿניו הקבד ואָנוניו השע

וישם אַל לבו למען לאַ יראַה עוד פֿניו
 חמא ,
 ויבן לוֹ לשִׁבֿת מערה בתחתיות
 אדמה ,
 בה ישיב הקבם השן גלמוד ונאֵלם פֿאיש
 גרם ,
 קצר ימים ושִׁבֿע רגו ועניו אָספּו נגהם .

✱ ✱ ✱

בין הבין את אשר לפֿניו ,
 וחכם לדעת את בוראָד !

אל תחכם למען תשומם ;
אל תסכל לשבת דומם !

ב

מכתבים

מכתב להרב החכם המליץ ר" הירץ וויזל כי אשר
השטחנו בהקדמה בכל הכשור והכטחנו להציגו פה ,
והוא על שם רדמ

כתוב בתורה (בראשית ב' כ"א) ויפל ה' אלהים
תרדמה על האדם וישן . פי" ראש"ע ז"ל
תרדמה יותר נשכחה, ושינה יותר מתנומה, וכן אמרו כל המפרשים ז"ל,
שתרדמה היא שינה תוקה ואם כדבריהם מה טעם לומר אחר תרדמה,
וישן? ואמר ויפל ה' אלהים שינה על האדם וירדם?

ולדעתי אין שינה ותרדמה מוענין אחד , אלא שינה היא
דרך התולדות, מתוקה לבן ומחוקת כחו, ותרדמה היא
בהלת הרעיון המבטלת לפי שעה פעולת החושים, וכלי
המעשה שבאדם, ואיננה מדרך התולדות אלא תפול על האדם
או מאימת מראה מבהל שהוא רואה או מודמיון פני מי
המפחדו או מכובד צרה ששקוע בו וכלאין אשכנז תעתק
(איננו בעשיבות) ועל דרך זה מוכר בכל המקרא ואלו הן :

בשנים סיקרא מרוב צרה ומאימת מות אמר (שנטיס ד' כ"א)
והוא נרדם ויעף וימות . כשהיה יונה
באימת מות נוסער היס אמר (יונה א' ב') וישבב וירדם,
על כן אמר לו רב המובל (ס"ו) מיה לך כרדס קוס קרא
אל אלהיך וגו', ואם תרדמה שינה חזקה כפי התולדות הנה
השינה הוא שלא מדעתו של אדם, ומה טעם לומר, מה לך
כרדס? ואמר ויעיריהו רב החובל ויאמר לו אל
תרדם? אכל לפרוטנו ופה אמר לו : אין ראוי לאדם
שיבהל כל כך בקריתו ויאבד כל תקוה, עד שתשיגהו תרדמה,
אבל

אכל ראוי לו
וירדם כחמו
לכני אל שיטיו
כשור המשורר
(תהלים ע"ו ז')
וכספרנו בן נענו
הנביא והנבל
שנאותיה הם
הגדול המלכות
מדעתו ועל
שהוא גם על
לא תשתה ולא
שהוא על הדג
ע"ס (ע"ס)
השיר שלמה
מחרד, שתשת
שכח עת
אין קור תפוס
וכן . כשראה
אמר (תהלים י'
אמרה ואמר
הנה כל הכתוב
או דמיון מחרד
יש מין
וגם
כלל ונאמר
למען בוד עבד
אנפתי המים
יורד ואין
גפלה ע"ס
כי כלם נשים
אין אין חלה
יחיד לשבר ל
לכחותי קרב
הוסם לשמור
גשעית חלה
היה שם
כשהיה הקדש

אכל ראו לו שיתחזק ויבקש עז והכלל, ויהי מה לך
 נדרם כמונו כמון נדרה זו ואנחנו מתחזקים ושופכים שיחה
 לכני אל שיושיענו, וגם אתה קום וקרא אל אליהם.
 כשזכר המסורר המושפט האיום, שיחול לעתיד על הרשעים אמר
 (תהלים ע"ו) **מגדלתך אלהי יעקב נדרם וירבבוסוס**.
 וכספרנו נן כעול הודענו שהחכמה נמשלה ללחם ולכל תמונה
 והכינה והשכל ליון המשמח, ומייב כל אדם ללמוד חכמה
 שמוצאותיה הם קיי הנפש, כמו שהלחם הם קיי הנוף ואלוה
 הגדול המוליד הוא אם מולכד החכמה שאסף, משכל ומזין
 מדעתו ועל זה אמר שלמה (משלי י"ח) **אוגר בקיין**
 שהוא גם על נצירת הענבים והיון כמון (דברים כ"ג ע"ג) ויון
 לא תשתה ולא תאגור. **בן משכיל, נדרם בקציר**
 שהוא על הדגן והלחם, **בן מביש פי' נדרם כמון** (משלי
 י"ט טו) **עצלה תפיל תרדמה**. שבהנהוהו בארם
 הסיר שלמעלה (עיון נחל הכשור עמוד ט') שהוא מדמיון פניו מי
 נחמדי, שהמתעצל ללמוד חכמה, דומה למתעצל לחרוש ולזרוע,
 שפסול עת הקציר כלם קוצרים' ודואה שפסדו אין זרע
 ואין קציר תפול עליו תרדמה כמו שהוא בנמשל בענין החכמה,
 והכן. כשראה דגילא המראה האיומה שהכילה, אותו מחד,
 אמר (דברים י"ט) **ואני הייתי נדרם על פני ופני**
אמצה ואמר עוד (שם ח"י) **כרדמתי על פני ארצה**.
 הנה כל הכתובים שהבאנו נזכר בהם הסיבה, או צרה גדולה,
 או דמיון מארד גמיו או ראית דבר מזהיל.

פי' מין תרדמה שאונה בזה לאחת מן הסבות שאמרנו
 וגם היא כהלת הרעיון, אלא שהוא מיד ה"ב בארם
 כלא נזכר אצלו שהיה מעשה ה"ב. כלא כזה עשה ה"
 למען עוד עבדו, כשירד למחנה שאול לקחת את חנית המלך
 ולפכת המים שאמר (שמואל א' כ"ו י"ג) **ואין רואה ואין**
יודע ואין מקיץ בי כלם ישנים כי תרדמת ה'
בפלה עליהם, ואם תרדמו שינה חזקה, אין צריך לומר
 כי כלם ישנים רק כי תרדמת ה"ב נפלה עליהם? אבל יפרש
 איך אין רואה ואין יודע ואין מקיץ לישנים, כי כלם ישנים,
 ואיך אפשר למחנה של שלשת אלפים אנשי חיל והמלך ושני
 גבאותיו בקרבם, שישנו כלם, אין אחד מהם ער ואין אחד
 הושם לשמור את ראש המלך, על כן יפרש שלא היתה שינה
 טבעית אלא תרדמת ה"ב נפלה עליהם בארץ פלא שהיה לא
 היה שם דבר וסנה טבעית שמתיל מליהם תרדמה.
 כשהראה הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה במראה בין הכתמים צרת
 הגלות.

כ"י אהרן
 ונחמנו מה

אברהם
 ע"ה יצא
 וישיבו אל
 תרדמה
 ויירדם?

שינה היא
 תרדמה היא
 וכלי
 על האדם
 כניו
 תענה
 ואלו כן

ה"ב יא'
 יונה
 ויירדם,
 קום קרא
 ודע הנה
 לא
 די אל
 וי אלדס
 תרדמה
 אבר

הנלוות שיעברו על בניו, הפיל עליו תקלה בהלת הרעיון
 וכאמרו (בראשית ט"ו י"א) ותדרמה נפלה, על אברם
 והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו, וזה בארץ
 פלא. כשזכר אליהו, מראות לילה, המפחידות את המוטא
 חמק (איוב לג ט"ו) בחלום חזיון לילה בנפול תדרמה
 על אנשים בתנומות עלי משכב אז יגלה אזן
 אנשים ובמוסרם יחתום, וזה בדרך פלא. כשזכר
 הכניא בהלת כניאי השקר וחזויהם, שיקרם בלי סבה טבעית,
 אמר (ישעיה כ"ט י') כי נסך עליכם ה' רוח תדרמה
 ויעצם את עיניכם את הנביאים ואת ראשיכם
 החוזים כסה.

וממין זה ה' מה שנאמר במעשה בראשית ויפל ה' אלהים
 תדרמה על האדם ויישן, שנפלה עליו בלי
 סבה טבעית כי לא היה שם דבר מחריד לאדם הראשון, ולא
 צרה פתאומית וזיוא, אלא ה' אלהים עשה זאת על דרך
 פלא. ואם תאמרו למה שמשה החרדה הוא? כבר נלוינו
 על זה דעתנו כפי הספר הכ"ל, ואמרנו: בלי ספק היה
 אד"ה"ר יושב ותוהה כי השם אמר אעשה לו עזר הנגדו,
 וכשהעביר לפניו הכע"ח לקרוא להן שמות, לא מלא בהן
 עזרו, עודנו יושב וחושב, הפיל ה' אלהים עליו תדרמה
 בהלת רעיון, וכשהכירה התדרמה ויישן שינה מתוקה וכשינתו
 לקח ממנו האלע לאשה. והטעם לכל זה, ראה השם כי העזר
 ששאל, יתפך לו ליגון ולקללה, כי ע"י האשה המרה פי
 עליון, והביא עליו, ועל זרעו אחריו המות והקללה,
 ועל זה רמזה התדרמה שנפלה עליו ומיד הפך השם התדרמה
 לשינה מתוקה, והי' יכול לקחת ממנו האלע בעודו נרדם,
 אלא לפי שנפלא בעיני אד"ה"ר מאין יבא עזרו, ואיננה בכל
 המינים שעברו לפניו הראהו השם כי כן יתן ה' לידיו סבה
 בלי עמל וכלי טרח. וכן לדורות בראות ה' דרכי איש. לערב
 ילין כבי ולבקר רבה, גם ללמדנו שבכל זאת האשה עזר
 לאיש, ואשה טובה מתנה טובה והשרוי בלי אשה שרוי בלי ברכה וכלי
 מוכה, ועל כן לוקחה מתוך שינה המתוקה ולא מתוך התדרמה.

מבל האמור תראו שכל הכתובים מסכימים למה שפרשנו
 ויותר מאלה לא נמצאו לשון תדרמה בכתובים.

שאלה

ש א ל ה

אל בני משיכילים! הנוגים בתורת ה' וכדברי נביאיו
ומוסוריו אמת י"ה נס"י, יחונכם דעת וילמדם בינה
עד כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים!

דנה לפניכם האנוסים! כמו שהבטחנו אתכם בהקדמת
מכתב הזה, לבאר לנו את דברי שלמה מלכנו במשלי
ז' כ"ג הולך אחריה פתאום, כשור אל טבח
יבוא, ובעבס אל מוקר אויל, עד יפלה היץ
בברו כמהר צפור אל פח ולא ידע כי בנפשו
הוא, הידיעונו נא הרכבת המאמרים ההמה למען יעמדו
פרקים זה לעומת זה נושא מול נושא ומול נושא, ובארו מולת
עבס כי דברי רשי ז"ל האומר עבס זה ארס כחש המזהר
לרוץ בשליחות הקד"ה ליסר האויל הממייב לו, המה דרך דרש
ואינם מוכנים בפשט הכתוב, וגם דברי יתר המפרשים אינם
מספיקים כאשר תראו בהשקפה ראשונה ואם מלאתם סדרם
העתיקים לפניהם ללשון אשכנז ובראיה מה תהייה מזומותיכם *

ג

תולדות גדולי ישראל

דבר אל הקורא תועלת דברי הימים הקדמונים וסידועות המחברות
לס *

המלמד לאנוש בינה שם חפץ תמיד בפשט הנושכלת לבקש
כלי מרגוע כל ימי חלדו לדעת את בוראו ואת
הנפשות הרומטיות הנשגבים ואת מעשיו הרמים • וידע כל
משכיל כי בתחלת התעורר בפשטו בנעוריו שום כח לחשוב
מוחשבות,

*) במכתבו נחל הבשור הבטחנו לשום ראש אחר בכל דף מהחפץ לספור
תולדות גדולי עמנו, ואולי תחא נפש הקורא לדעת תועלת
הקסודים האלה, וביתר במאן תולדות אנשים מהקדושים אשר
עליו כמה ואין עוד בחיים סיועם אשר מלא זכרונם בספריהם
ובקשרי

מחשבות, כפלו לו שאלות עמוקות על העינים הנפלאים
האלה אשר לא יתרו לקרון מחומר כל ימיו בלתי להכניא
לבדו אשר ימסרם לעם בדמויות ותמונות נשמות לפי
שכל המקבל הגדול. אמנם על דרך החקירה העיונית
לבדה אין כח באנוש להשיג בזה האמת המעייב, זעם כל
יגיעותיו יתקרב ואך אל האמת ע"ד שליטה, כמו שאמר
המס: השוללות במדות הבורא אמתיות מן
המחייבות. ועכ"ל לא יכוח ולא יסקוט השכל האנושי
מלחקור בעינים האלה כל ימי היותו, עד שנוכל לומר
במחלט שהבורא יתברך נתן עוז ותעוזות השתוקק בחקירה
הזאת בלב האדם, למען יהיה עוסק בה תמיד, וכל עוד
ירבה חקירה יראה כי רחוק הוא מן האמת הנמוח הדברים אשר חקר
עליהם ואיך תקרה ידו מהשיגם, ואז יהיה שלם בלבדו ויחיה
נדיק באמונתו, וזה מה שאמר החכמים תבלית החקירה
שנרע מה שרא נדעהו (*).

וגם הדת האמתית תאזן אותנו לחקור בעינים האלה כמו
שתראה בספרי החכמים הראשונים אשר הציגו לפניך
את

ובספרי זולתם החזוים ביד כל איש, יאמר בלבו, אין זה לשון
תועלת וזהו חסודים בעיניו כאלו היתה כוונתו לתללות את הקבד
בדברים של מה בכך? לכן ערם כחלה לדבר מתולדות גדולי
עמנו נניח לפניך מכתב קטן אשר בא לידינו מיד איש אמת וזו
פרעיון קראוהו את אשר תקראוהו ואלה דברי האיש בשלום לנו
את הכתב. הנה אנכי שלח לפני את מחשבותי מתועלת
דברי הימים הקדמונים בכלל, ומפרטם תולדות גדולי עמנו,
הנתיקין את דברי אל מכתבכם החאסף להקדמת החלק אשר
קראתם וזולתו גדולי ישראל, ואם ידברי המכתב אינם
חכומים לתבלית רעונם (את מכתבכם לנגדי בני ישראל,
לא לחכומים) אינם חתנגדים לו, ועלי לשמוע דברי שופטים,
אם קנים דברי, עוד לאלה מלין לחועד אשר אשוב אליכם
ואוסיף דבר אליכם דברי חן, ואם לא יטענו בעין הקובא או
יחבאם חתנגדי האמת, יישר לפני הדרך אשר אלך בו יונכי את
הקין. לקחו אחר אל לבי ואעבדנו עשרה לראשי.

דברי המצוינים

הזהר בני בזאת החאמר הנה, וזע כי רבים שנו בו בשלון מדברת גדולות
לאמר מה לנו באלות וזן בחקירה? הלא אחרי כל החקירות
כראה שלם דבר מאומה והננו מודים אהנו שלא ידענו מה
וחזעו נעמול בה חכם? וזה ענינה הבאה חחמת עזלה וסופה
לפית גאזה והתבוננות וזוון נגד החכמים האמתים. לו ידנו
האנשים האלה את ההצעות והבנות אשר נעמול עליהם יום יום עד
שנבא לתבלית השלמות הזאת לאדם באשר הוא אדם, שמו יר לפה והננו
אין לשמוע ערם ישמנו.

את כל הכתובים המתייחסים אותנו לדעת את ה' ע'
החקירה • ולכן לא רציתי להאריך בזה כי כבר קדמוני
אבותי, ובפרט הרב ר' בחיי בם" חובת השכחות אשר ממש
לא הניח מקום להתגדר בענין הזה, אמנם אורה לך מקום
תרחם כפך, בהקדמות לם" ה"ל הביא פסוקים רבים
המתייחסים בחקירה, ועל כלם הפסוק, ועתה ישראל מה ה'
אלהיך שואל מעמד כי אם ליראה ולאהבה איתנו וגו' אמר
שם ז"ל דהיראה והאהבה מחוברת הלבבות הסתכל
בדבריו ותראה כי עמוקים המה • כי היראה והאהבה המה
מתנגזות זאת לזאת, ואי אפשר לי לאהוב את אשר אירא
ימניו מפחד גבורתו ואימת עוכשו, וכן לא אירא מפני איש
אשר אהבנו, אמנם היראה והאהבה בכורא יתברך המה אחוזות
אשה אל אחותה והאהבה תבא ממדת היראה, ואין יראה זאת יראת
העונש ביי אם יראה גדולתו בבחיבת עוו ורש חכמתו בעשינו
הנפלאים וטובתו אשר יטב לאנש האנוש ושפל הערך הלזה
והשגחתו על כל בריה בפרט תתעורר בכלך יראה ואהבה
ותהי תמים בעשיך ותשמור מצותיו מאהבת המזה בלי תקות
שכר ואימת אכדון • ועל הדברים האלה נשענים כמה
כתובים במקרא, ורבים ממאמרי חז"ל ואין כאן מקומו •

הנה אחרי אשר ידענו כי השכל והתורה מחייפות אותנו
לחקור בענינים האלה ז' כחין איך נבא לידי החקירה
ונכיר את מהלך השכל ואת דרכו לבא על אמתת הדברים
אשר נחקור עליהם ונאמור •

דעת האדם מיוסרת על אמת משתי אלה האדנים א' על
השכל ב' על הנסיון •

א' הדעות המיוסדות על השכל לבדו קראו אותם
המחקרים המושכלות והמה המשפטים אשר
נבא על אמתתם ע"י המושגים השכליים בעיון לבדו מבלי
שנצטרך למושג כלל ומהם חלקי הפילאזופיע הצרופה * ר"ל צרופה
מכל דבר הקלום מן הנסיון • וגם חלקי המאטעמאטיקא הטבורה **
הבנויה על המושכלות לבדה זקראו הכח הזה כפס ב"נה ***
(ג) הנסיון

* die transcendental Philosophie. ** die reine
Mathematik. *** die Vernunft.

(כ) הנסיון *) (יחלק לשתי מחלקות א) בכחית דבר נבחי, ב) בכחית דבר רחוק ממנו. הנכחי הוא או נכחי במקום, או נכחי בזמן. הנכחי במקום (והוא נכחי בזמן בלי ספק) נוכל לעמוד על אמתות מציאותו ודעת איכותו או בכחית המושג הפשוט בלי אמצעית דבר אחר או ע"י אמצעית כלי ככלי ההכטה והשמע והם אשר כנו אותם המחקרים העבריים המוחשיות לפי שהם פעולות הנפעלות בנפש האדם ע"י הרגשות המושגים כמו המראה והתמונה אל העין' והקול אל האוזן, והטעם אל החיך וכו'. אבל הדברים הנכחים בזמן ורחוקים במקום נוכל לעמוד על אמתתם ע"י הקבלה, או לשמע און מפי איש באמן הדובר אלינו או לראות עין בקראנו בספרים הכתובים בעיניים האלה והמה אשר קראו אותם המחקרים המקובלות.

הרחוקים ממנו בזמן (והמה רחוקים במקום בלי ספק) יודעו לנו גם המה ע"י הקבלה. אמנם להיות דעות ומדות כחי אדם שונות ושתנו הספורים בעל פה ברוב הימים וישיבתו או בודון או בשגרה או יבואו לידי שכתה כללית, לכן נודע לה' חסדו אשר נתן תחבולה בלב איש להמציא את מעשה המכתב אשר על ידו יבואו אלינו דברי הימים הראשונים והרחוקים ממנו וישראלו מואתנו עד דורי דורות. ונקראת הסגולה הזאת בנפש דעת (**)

הנה לפנינו שתי יסודי דעת האדם והם השכל, והנסיון הבנוי על המוחשיות ועל המקובלות (אשר גם המה בכלל המוחשיות כי יבואו אלינו ע"י אמצעית מושג הראות והשמע). אמנם לא יוספק לנו באמת משתיים לבדו, כי להיות הנוף תכריך הנפש גשם עבר קצר כמו מראות בעיני שכל לבדנה ואף שיש לנו חכמות כבוייות על המושגים השכליים לבדם (***) עכ"ז אי אפשר לתחלת למודים בלי נסיון, וגם ימעט מספר האנשים העלויים בעלי שכל הן אשר יסקדו יום יום בעמל ויגיעה רבה עד בואם אל המעלה הרמה לגזור אומר במושכלות לבדנה, והמוחשיות גם המה לבדנה לא תספיקנה כי לא תעשינה משפט כלל כי המושגים לא ישפטו ****) אך הנה כעדים רואים את הדברים

*) die Erfahrung. **) Wissenschaft. ***) aus Begriffen a priori.

*** ראו לערך פה למחשיות בתחמה, י יפלא בעיניהם דברי באחרי שהאשים

הדברים כמו שהם לא יוכלו להרכיב שתי דברים יחד א
 להפרידם זה מזה מבלי משפט הישכל, הוא השופט היושב
 בדאש אשר לא יזא פנים ולא יקח שומד כי אם ירחיק מעליו
 כל עול וכל כוז ויכלכל דבריו במשפט • וא"כ השכל לבדו
 יעש יושפט ריק, והחשים לבדם יעשו משפט כוז, לכן שם
 הכורא יתעלה קשר אמיץ בין החושים והשכל ובוה לנו משפט
 עזו אשר נקיס עליו והוא מורכב משניהם יחדיו ונקראנו
 ה**הושכל** (*) ר"ל שנקח את הדברים כמו שהם מן החוש
 ונשכלים בס' לדעת עצמם ומקריהם ויתר קמני חכרתם לכלל
 ותרדתי מוולתם, ואלה המשפטים אשר יבואו מן ההשכלה
 כנמאזים, יעשו הקסים על דברים הנשגבים והנכלאים מן
 החושים, וזה מעשה הבינה היא גברת ממלכות היא תצרף
 המשפטים מכל קיני ההתגודות, תסיר מאתם בדיל ההטעאה
 ותעמידם נקיים וטהורים כראי מוזק • ובספרי **אשרי**
במשכיל אשר יעדתו לחסדו בהחמיב ה"א גבולי ארמיב
 בזה הדבור • והתבונן בדברי הרב המליץ הכדורי (בחינו
 עולם ט"ז) אמר בנחות לשונו על שכל האדם : מעלה
 ומוריד עד יאסוף בחפניו גלילות ארץ בתענונו ורומנו ובגאותו
 שחקים עד יכלול מדעו טבעי הולרים ותכונתם תרפן • בחינתו
 אמתת הכדורים למיניהם ועל אל אלים ידבר נפלאות ומלון
 לזר עילאה יתגל • ולזאת כונו אנשי כנסת הגדולה בדרת
 ארזה **חונן לאדם דעת**, דעת היא ידיעת הדברים
 כמו שהם במושגות ובמקובלות, וזה חנינה מאת האלמים
 בתתו תחבולה בלב איש למזוא אנאעיים למען יבא בס' לדעת
 את כל דבר חושי ומקובלי, כמו מעשה הכתב והשחות כלי
 ההכטה ותקון מלאכת הכימיו"א ויתר החכמות והמלאכות אשר
 נבא על ידס לידיעת העצמיות כמו שהם, **ומלמד לאנוש**
בינה, הבינה באדם היא לימודית ילמדנה האל לאנוש בתתו
 לפניו דברים סתומים למען ירגיל את שכלו לחקור עליהם,
 ולפיוקס מהם על דברים נעלמים מהשגת החושים וזה לימודי
 (איבונג)

השחיתים לא יספיקו, לאשר
ויחללו מידת ה'ה' ו'ל'
שמה הכבוש בין השמים,
אמר, שהחזות אשר וכרס
הה' הח'ס'ם' ה'ה' ש'ש'י
ה'ה' ה'ה' ו'ל' נ'ה'ר
על ה'ה' ה'ה' ה'ה' כ'ה'
ה'ה' ה'ה' ה'ה' ה'ה' ה'ה'
ה'ה' ה'ה' ה'ה' ה'ה' ה'ה'

*) das Betrachtungsvermögen.

ת דבר
 רחוק
 בזמן
 ממד על
 שטח בלי
 והשמש
 דת לפי
 חים כמו
 אל החיך
 ס מכל
 נפי חיש
 כתובים
 בלות
 (ספק)
 להיות
 ה ברוך
 שכתב
 חיש
 דברי
 דורי

זוי על
 בכלל
 (ע) •
 הנק
 נה
 (***)
 חסד
 גיעה
 נה
 שפט
 את
 רים

2

הח
ס'ע

(איכונג) * והנה נתפלל לה' לחננו דעה ופניה והשכל ר"ל
 שיהיה בכחם להשכיל את הברואים ואת המעשים אשר נעשו
 ואת הדעות אשר נתפשטו על הארץ לדעת תבונתם ותולדותם
 המבדילות אותן מוולתן לעשותן פרטיות, והמחברות אותן
 לאחרים לעשותן כלליות לזמן נקיש מהם על אחרים ותמימת
 הכרעה היא בא"י חונן הדעת בחרו בדעת לבד כי היא
 יסוד כל היסודות לאדם כאשר הוא אדם, כי לא יוכל לבא
 למדרגת ההשכל בלי דעת ולא לבונה בלי השכל, ובונה היא
 המעלה הגדולה שבהם כמפור, על ידיה נבוא להשגת האמת
 להיותה מכלכל דבריה בדרך. וכן אמר חז"ל איזהו
 חכם הרואה את הנוול, אי אפשר שיהיה כונתם,
 לראות את הנוול במחלט, הדבר איך שיפול, כי אין זה חכם
 כי אם כליא, אבל כונתם על החכם המוקד היודע תולדות
 היצורים וכחות נפש האדם וההרגשות אשר יתפעלו באחד מן
 הפעולות וכיוצא בזה, ואז ידע הדבר איך שיהיה על פי
 הרוח יקיש מן הסבוב על הסבה וממנה על הסבוב וישקטו ויגזור
 אומר. וגם בלשון אחר אמרו אין חכם כבעל נסיון,
 כי הוא החכם באמת לבי שיכול לראות ע"פ הרוח את
 הנוול.

תמימת מחבת הנה בדרך הקמון *

ד

תולדת הזמן יפקד מקומו.

* דע הקורא הנעים, כי יסכימו ממש כל המחקרים
 לומר בינת כל אדם שזה, אין יתרון לבית איש
 על רעהו כי אם במזג ושתנו בני אדם זה מזה,
 או בהרגל שכלם למקור ולהתבונן תשגב מעלת אדם
 על זולתו, ועיין שמה פרקים להרמב"ם פ"ח
 דברי הלוגים.

פא

כ

קנה

כמ' והר"ד

כח יחק
 בית, ועל
 וטקסין ראש
 הבית ארבע
 עינים שני
 למור

הספר

בטריאקטי

גודל תו

וה

צרכים ודיי

לא נעשה

ידו תחת

תחתיו ולא

אשר

גורילאה

הכתובות

בתרי אומי

חל"ע מוא

המכתב

ה

בשורת ספרים חדשים

שלוח אלינו מעיר גערן במדינת קרייזן *

קנה חכמה קנה בינה ואל תש מאמרי פי.

כמ"והר"ר יצחק לאמפרונטו ז"ל ר"מ ור"מ בק"ק פירארה השאיר אחריו זכרה בספרו הנעים אשר קרא פחד יצחק : והוא ספר מאסף כל דברי רז"ל בסדר אלפא , ביתא , ועל כל תיבה פירש מה כתוב עליה במשנה ותלמוד ופוסקים ראשונים ואחרונים ובמדרשים , עד כי בלות אלף הביא ארבעת אלפים תיבות מלבד שו"ת אשר העתיק על ענינים שונים כאשר יראה הדואה בחלק הראשון אשר ילא לאור *

הספר הזה בחלק לו' חלקים ולכל חלק יהיו מאתיים דפים גדולים מדפי הש"ס דפוס אמסטרדם ויונתנו בטריאסטי בעד שלשה זהובים וחצי מטבע וויאין לכל חלק *

גודל תועלת הספר הוא למצוא מקור ומהות הדינים והמדרשים לכל תופשי התורה מורי הוראה דורשי זכרים ודויני העדה , ויקל הלימוד על בעלי בתים והתלמידים לא נעשה כן למיום סור אפרים מעל יהודה , החפ' ימלא את ידו תחת הדף הזה להיות לו ספר נחמד ונעים לא יותן סגור תחתיו ולא ישקל כסף מחירו *

אשר יאבה לקנות מקח טוב לעצמו יכתוב תכף ומיד לחברת הדפוס בלה"ק אשר הוסד מחדש פה גוריציאה אשר בלשון לעז יושם שמה תחת הדף , ולחתימותיו הכתובות לאטה יאמינו ; כי אין אחרת זולתה כזה , ושטנא בתרי אומי לא יאה שליט אכ"ו *

חדל"ע מואספת חתומים ע"ז , מקהו ג"ר ט מעות פריימן לכל חלק *

מ ו ד ע ה

המכתב המאסף יבוא בע"ה מדי חדש בחדשי א" בלגן שלם בכתב עבר , ולפעמים בשלחה אמו א" בלגן בלשון

שכל רל
שר נעשו
תולדות
ת חותן
ותחיות
ט היו
כול לבא
יניה היו
ת האמת
איוהו
פונות ,
זה חכם
תולדות
אחר מן
על פי
ט ויגזור
נסיין
זה היה

ה

תקרים
ת חס
מה ,
חדס

בלשון אשכנזי יכונה צוגאבע צו דער העברעישן
 מאנאטשטריפט המאסף, בו יבואו שירים ומכתבים
 אשר חוברו בלשון אשכנזי כלל מדברים הנוגעים בכלל ישראל
 עניני כימים ומוסר. ודבריהם המועילים. וישא נא הקורא הנעים!
 על העמוד עד כה, וידע חלמנה כי אין בנו האשם. אך להיות
 צרכי הדפוס והכתומים להוצאות. שנית נלקו על ידינו
 יספיק מספר הכתומים מרובים הוחלנו, ראשון, לדעת אם
 תחלה אותיות חדשות למלאכת הדפוס, גם חזרנו לבקש כועל
 מחיר ונקי ככתב עברית. והנה עזרנו ה' לתקן את כל על
 סדר נכון כמבוקשנו, מוצאו כשני מאות כתומים, והאותיות
 המה נקיות ומסודרות כאשר עיניכם תחזיקנה, והפועל בקי
 ומהיר, לכן הוצאנו לאור כהיום הדף הראשון לחדש תשרי
 תק"מד וכעוד שלש שבועות יוגמרו בע"ה הדפים לחדשי מרחשון
 כסליו טבת אשר יקבלם הקורא יחד תיכף אחרי זאת מן
 הדפוס עם צוגא"בע ככ"ל, וה' היודע עשתותינו יראה ידינו
 להיות לעזר ולתועלת כאשר עם לבבנו ויציגנו משגיאות. והנה אכחנו
 מפילים תחנותינו לפני כל אוהב האמת והצדק בקהל עדת ישראל, אם
 ימצא תוך מכתבנו אוהב שגיאה אם בלשון אם בכונה יהיה מהשיחה,
 להודיענו קטש דברי אמת במועצות ודעת, כי צעירים אכחנו
 ליתים, אוהבי מוסר ואוהבי דעת, ומקשיבים און לשמוע
 האמת מפי שאומרו. ולא רס לבבנו ללמוד לבד כי אם
 ללמוד, ונהיה אך עוררים את האהבה והתשוקה לדברי התורה
 והחכמה עד שיחלצו גדולי עם אשר קטנם עבה מונענינו
 להשקיף עלינו ולהורות לנו בטוב טעם במקום אשר שגינו בו
 וקרנו ממעגל יושר והיתה זאת כונת החכמים באמנם: כל
 מעטפיה בישין לבד מפעפטיא דאורייתא וכל מרשיא טיבין לבד
 מרשיא דאורייתא, כי המתחיל בדברי תורה וחכמה בדרים בין כך
 ובין כך עושה טוב, אם יעלה בידו האמת מה טוב גורלו כל הון לא
 יערכנה, ואם אין יטה און לשמוע דברי זולתו הגדולים ממנו
 וקנאת סופרים תרבה חכמה. ומה מאוד יצדק דמיון התורה
 והחכמה למים, אשר אם אכן או גוש עפר יסבור פי מקורם,
 יעברו וירימו תולעים, אומנם כער קטן יגלול האבן, וגומול ידו
 סדק להסיר הטיט, יפטרם והמה כובעים מאלהים והולכים על
 פני כל הארץ. הורנו המורים! החכמונים החכמים! שימו
 תלקטם עמנו, ממליכותיכם ומוסרכם השיבו בפשנו האמאים
 לדעת ולהבין אמרי בינה. ואלקנו עבדיכם קרים למשמעתכם.

חברת דורשי לשון עבר

